

مبلمان شهری آرایش نامناسب معبرها

طراحی و ایجاد مبلمان شهری از عواملی است که در ایجاد هویت، زیبایی و خوانایی (شناسه) شهر اهمیت فراوان دارد اما کارشناسان شهری معتقدند ضعف مدیریت شهری عاملی برای نابسامانی در این حوزه است.

گرد آوری: محیط آرا- مبلمان اداری " واحد تحقیق و توسعه وب"

طراحی و ایجاد مبلمان شهری از عواملی است که در ایجاد هویت، زیبایی و خوانایی (شناسه) شهر اهمیت فراوان دارد اما کارشناسان شهری معتقدند ضعف مدیریت شهری عاملی برای نابسامانی در این حوزه است.

به گفته کارشناسان شهری، مبلمان شهری به تجهیزاتی اطلاق می‌شود که برای خدمات‌رسانی به مردم شهر جانمایی شده و در شهر نصب می‌شوند.

بر اساس اصول شهرسازی مبلمان شهری باید با در نظر گرفتن رفتارهای اجتماعی و فرهنگی شهر مورد نظر طراحی و نصب شوند. از دیدگاه یک نظریه پرداز غربی، اگر قرار است شعور شهری آن شناخته شود باید به مبلمان آن شهر توجه داشت. اگر این عناصر بتوانند «لیخنند» را به لب مردم بیاورند و برای آنها پیام‌آور احساس آرامش و امنیت باشند، می‌توان گفت عملکردی موفق داشته‌اند.

دکتر «سید امیر منصوری» استاد دانشگاه تهران، صاحب‌نظر در حوزه شهرسازی و مسوول بخش معماری منظر دانشگاه تهران در این باره می‌گوید: «مبلمان شهری مثل هر عنصر دیگری در سیمای شهر تاثیرگذار است و باید در این حوزه با طراحی و برنامه‌ریزی‌های دقیق، متناسب با فرهنگ و آداب و رسوم مردم حرکت کرد.

زمانی که قرار است در نقطه‌ای از شهر یک نیمکت نصب شود، باید با توجه به محیط و هویت منطقه این کار صورت گیرد. برای مثال اگر یک صندلی بتنی بدون تناسبی با فضا نصب شود، این ناهماهنگی در ادراک شهروند تاثیرگذار شده و رفتارهای اجتماعی، کنش‌ها و واکنش‌های او را متاثر می‌کند.»

رئیس پژوهش‌شده مرکز تحقیقات هنر، معماری و شهرسازی که طراحی مبلمان شهری را فاقد حداقل استانداردهای علمی و تخصصی می‌داند در بخش دیگری از سخنان خود در مورد بعد عملکردی مبلمان شهری در شهر می‌گوید: «در سه محور می‌توان ابعاد تاثیرگذار مبلمان شهر را بررسی کرد.

بعد عملکردی این عناصر، مهم‌ترین وجهی است که برای آنها در نظر گرفته می‌شود. برای مثال تابلو، پل عابر پیاده، سطل، کیوسک تلفن و مطبوعات و حتی نرده‌ها، هر کدام با سرویس‌دهی و خدمات خاص خود در جهت رضایت عمومی طراحی می‌شوند.»

«منصوری»، با در نظر گرفتن ابعاد دیگر موضوع به وجوه هویتی و خوانایی می‌پردازد. خوانایی مفهومی است که از سوی طراحان شهری همچون کوین لینچ، صاحب‌نظر آمریکایی مطرح شد. بر پایه این مفهوم اگر تمهیدات کالبدی و طراحی یک شهر برنامه‌ریزی شده و اصولی صورت گیرد شهروندان قادر خواهند بود نقشه ذهنی واقعی‌تری از شهر ترسیم کنند. در شهر خوانا حتی شهروندان ناآشنا به فضاهای شهر می‌توانند بدون سرگشتگی شهر را شناسایی کرده و با استفاده از نشانه‌های ساده مسیریابی کنند.

به اعتقاد لینچ خوانایی در یک شهر با استفاده از چهار عنصر اصلی لبه، نماد، نشانه و گره محقق می‌شود.

از دیدگاه منصوری اما در شهرهای کشور ما فرآیند طراحی و جانمایی مبلمان شهری کمکی به خوانایی شهر نمی‌کنند. او معتقد است الگوبرداری‌های ناقص از تجربه‌های اروپایی مبلمان شهری را به گونه‌ای طراحی کرده که مردم با آن ارتباط برقرار نمی‌کنند.

چنانچه این استاد دانشگاه تهران می‌گوید تجربه‌ها و الگوهای طراحی مبلمان شهری جهان‌شمول نیست و تابع ویژگی‌های فرهنگی و اجتماعی است اما شهرهای ما در

استفاده از این الگوها گامی برای بومی کردن آنها برنداشتند .
از دیدگاه منصوری، تخریب عامدانه مبلمان شهری در شهرها نشانه بارز ضعف طراحی آنهاست. او معتقد است مردم با این تجهیزات ارتباط برقرار نکرده و به دلیل نبود این تعلق اجتماعی به آنها آسیب می‌رسانند .
بعد هویتی از ابعاد مهمی است که می‌تواند در خاطره بصری مردم نقش اساسی داشته باشند، منصوری در این باره می‌گوید: «تصور کنید وقتی پل‌های عابریاده در تهران همه دارای طراحی یکسانی باشند، تبدیل به نماد یا سمبلی از شهر می‌شوند. مانند برج آزادی که نمادی از تهران است. این تجربه در پاریس در طراحی ورودی‌های متروها یا حتی ساده‌ترین المان شهری چون نرده‌های پارک‌ها لحاظ شده است و دقیقاً به دلیل همین ظرافت‌هاست که پاریس شهری مملو از نمادهای شناخته شده است که آن را به عنوان شهری با هویت شاخص به جهان معرفی می‌کند. این نمادها تا امروز به عنوان امضای شهر پاریس حفظ شده است و هرچند این شهر در طول تاریخ دچار تحولات متعددی شده اما نمادها هنوز کاربری خود را به عنوان عناصر هویت بخش حفظ کرده‌اند.»
مبلمان شهری از عناصری هستند که توانایی و ظرفیت فراوانی برای تامین اهداف سامان‌دهی منظره شهری دارند، اهداف سه‌گانه زیباسازی، هویت‌بخشی و خواناسازی محیط، دارای مهم‌ترین کارکرد آنها در شهر است .
به گفته منصوری، مکان‌یابی نصب مبلمان که عنصری است مرتبط با عملکرد عناصر، جنبه‌های دیگر این عناصر را تحت‌الشعاع قرار می‌دهد. از سوی دیگر مهندس «لاهیجی» از طراحان مبلمان شهری و یکی از مسوولان سازمان زیباسازی شهر تهران در این باره می‌گوید: «طراحی فراگیر و جهانی مبلمان یکی از موضوعاتی است که مورد توجه طراحان و کارشناسان مسائل شهری قرار گرفته است .
این عناصر باید به صورتی طراحی شوند که برای عموم مردم در تمام گروه سنی مورد استفاده باشند. معلولان، کودکان و سالخورده‌گان جزو افرادی هستند که اغلب در این موارد نادیده گرفته می‌شوند.»
عناصر مبلمان شهری با توجه به رفتارشناسی، فرهنگ و سنت‌های شهرهای مختلف طراحی می‌شوند چرا که با ورود به شهرها این عناصر نشان‌دهنده هویت و نوع رفتار و فرهنگ مردم آن شهر است .
یکی از اهداف متخصصان شهرسازی، افزایش حضور افراد پیاده در شهر برای ارتباط بیشتر مردم در محیط شهر و جامعه با هم است و مبلمان شهری یکی از عوامل موثر بر این روند است. لاهیجی، با تاکید بر تاثیر مبلمان شهری در هویت‌زایی در شهرها، می‌افزاید: «در قدیم زمانی که به شهرهای دیگر ایران سفر می‌کردیم، لذت‌بخش بودن سفر امر بدیهی بود زیرا هویت و بافت سنتی شهرها از عواملی بودند که در ایجاد حس لذت‌بخشی سفر آثار ویژه‌ای داشتند، پس طراحی این عناصر باید به گونه‌ای باشد که وقتی وارد شهری می‌شویم بدون آنکه نام شهر را بدانیم، با دیدن مبلمان شهر، بر اساس فرهنگ شهر، رفتار مردم، بتوانیم بگوییم که شهر موردنظر رشت یا اصفهان است .
چون شهرهای دیگر در حال حاضر از الگوی شهری تهران الگوبرداری می‌کنند، هویت سنتی و فرهنگی تاریخی خود را از دست می‌دهند.» ناآشنایی مدیران شهری با موضوع عدم استفاده آنها از متخصصان و طراحان مبلمان شهری از مهم‌ترین عوامل در افزایش نابسامانی در سیما و منظر شهری است و مسوولان سال‌هاست این نکته را از خاطر برده‌اند که مردم مبلمان شهری شهرهایشان را دوست ندارند و شاید از همین روست که آنها را تخریب می‌کنند

گرد آوری : محیط آرا- مبلمان اداری " واحد تحقیق و توسعه وب".